

Aprenentatge del Llenguatge Oral i Escrit

2015/2016

Codi: 102568

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2502443 Psicologia	OT	4	0

Professor de contacte

Nom: Olga Soler Vilageliu

Correu electrònic: Olga.Soler@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Equip docent

Melina Aparici Aznar

María Inés Caño Melero

Prerequisits

És recomanable haver cursat o estar cursant l'assignatura *Processos Psicològics: Pensament i Llenguatge (Psicologia del Pensament i del Llenguatge)*.

Objectius

Aquesta assignatura forma part de la menció Anàlisi i Intervenció Psicoeducativa i està pensada per a la formació d'un/a professional en aquest àmbit. És el 50% de la matèria *Adquisició del llenguatge oral i escrit i les seves dificultats*, juntament amb l'assignatura *Sordeses i trastorns de l'aprenentatge*. Ambdues assignatures resulten també indicades en itinerari de lliure configuració, per tal d'assolir uns coneixements bàsics en la detecció de dificultats i trastorns del desenvolupament del llenguatge.

Aquesta optativa permet aprofundir en els coneixements de la psicologia del llenguatge en dos aspectes cabdals pel desenvolupament de l'infant: l'adquisició del llenguatge oral i l'aprenentatge escolar de la llengua escrita.

Pel que fa al llenguatge oral, es presentaran les diverses etapes del desenvolupament lingüístic quant als aspectes fonològics, lèxics, morfosintàctics i discursius. Aquestes seran analitzades i exemplificades des de perspectives tant monolingües com plurilingües. Els aspectes descriptius del desenvolupament s'emmarcaran en diferents postures teòriques sobre l'adquisició del llenguatge i sobre els processos d'aprenentatge. En acabar l'assignatura l'estudiant serà capaç de situar els comportaments lingüístics particulars dels infants dins els marges establerts com a usuals en el procés d'adquisició del llenguatge, per tal de poder detectar dificultats en el desenvolupament del llenguatge.

Pel que fa a la llengua escrita, l'assignatura ofereix un marc teòric general sobre el processament de la informació en el llenguatge escrit i explica els trets fonamentals dels dos aprenentatges cabdals en les primeres etapes de l'escolaritat: la lectura i l'escriptura, en els seus aspectes motors i ortogràfics. Els estudiants aprofundiran en la recerca empírica sobre aquests aprenentatges. En acabar l'assignatura l'estudiant serà capaç d'enumerar i descriure les diferents fases en el desenvolupament de les habilitats lectoescriptores i d'identificar i explicar les dificultats específiques en aquests aprenentatges.

Competències

- Aplicar de manera crítica, reflexiva i creativa els coneixements, habilitats i valors adquirits.
- Distingir i relacionar els diferents enfocaments i tradicions teòrics que han contribuït al desenvolupament històric de la psicologia, i conèixer la influència que han tingut en la producció del coneixement i en la pràctica professional.
- Elaborar i redactar informes tècnics sobre els resultats de l'avaluació, la recerca o els serveis sol·licitats.
- Identificar, descriure i relacionar les estructures i els processos involucrats en les funcions psicològiques bàsiques.
- Identificar i descriure els processos i les etapes del desenvolupament psicològic al llarg del cicle vital.
- Prendre decisions de manera crítica sobre l'elecció dels diferents mètodes de recerca psicològica, la seva aplicació i la interpretació dels resultats que en deriven.
- Reconèixer la diversitat del comportament humà i la naturalesa de les seves diferències, tant en la normalitat com en l'anormalitat i la patologia.
- Treballar en equip.
- Utilitzar les diferents tecnologies de la informació i de la comunicació amb finalitats diverses.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar i interpretar els resultats d'experiments sobre l'adquisició del llenguatge, l'aprenentatge de la lectura i l'aprenentatge de l'escriptura.
2. Aplicar de manera crítica, reflexiva i creativa els coneixements, habilitats i valors adquirits.
3. Descriure els processos i les etapes de l'adquisició i el desenvolupament del llenguatge oral al llarg del cicle vital.
4. Descriure i diferenciar els aspectes del procés d'adquisició del llenguatge oral en les criatures sordes respecte al de les criatures oïents.
5. Descriure i reconèixer els diferents estils en l'aprenentatge del llenguatge oral i escrit.
6. Descriure i relacionar les diferents fases del processament i la producció del llenguatge escrit.
7. Dissenyar estudis sobre l'adquisició del llenguatge, l'aprenentatge de la lectura i l'aprenentatge de l'escriptura.
8. Elaborar informes a partir dels resultats obtinguts en estudis sobre l'adquisició del llenguatge, l'aprenentatge de la lectura i l'aprenentatge de l'escriptura.
9. Identificar les característiques principals dels enfocaments teòrics en l'estudi de l'adquisició del llenguatge i els mecanismes d'aprenentatge i desenvolupament proposats.
10. Reconèixer la influència dels factors del context en les diferències (individuals) observades en l'adquisició del llenguatge.
11. Treballar en equip.
12. Utilitzar les diferents tecnologies de la informació i de la comunicació amb finalitats diverses.

Continguts

BLOC 1: APRENTATGE DE LA LLENGUA ORAL

1. Adquisició del llenguatge

1.1 Teories sobre l'adquisició del llenguatge: innatistes; constructivistes; socio-interaccionistes

1.2 Mètodes d'estudi: metodologia observacional; paradigmes experimentals

2. Etapes i processos d'adquisició del llenguatge

2.1 Comunicació prelingüística: l'aparició de la comunicació intencional; les adaptacions de l'adult

2.2 Adquisició del lèxic: les primeres paraules; l'explosió lèxica; fenòmens evolutius en l'adquisició del significat

2.3 Desenvolupament fonològic: les habilitats de percepció de la parla dels nadons; conductes prelingüístiques; desenvolupament fonològic i processos de simplificació

2.4 Procés d'adquisició morfosintàctica: la parla telegràfica; l'adquisició de la morfologia; l'oració simple i les modalitats oracionals

3. El desenvolupament del llenguatge més enllà dels cinc anys: 'desenvolupaments tardans'

3.1 Desenvolupaments semàntics i pragmàtics posteriors: els significats no literals.

3.2 Desenvolupaments sintàctics posteriors: les oracions compostes; les estructures sintàctiques complexes.

3.3. Construcció del discurs.

BLOC 2: APRENTATGE DE LA LLENGUA ESCRITA

4. Presentació de la llengua escrita. Sistemes d'escriptura i el principi alfabètic.

5. Reconeixement de la llengua escrita. Unitats de representació i models.

6. Aprenentatge de la llengua escrita a l'escola.

6.1. Aprenentatge de la lectura. Processos i unitats. Bases per l'aprenentatge de la lectura.

6.2. Aprenentatge de l'escriptura: ortografia/spelling. Fases.

7. Producció de l'escriptura. Bases biològiques i models teòrics. Nivells en el procés de producció de l'escriptura.

7.1. Estudis Nivell 1: Planificació. Narrativa, gèneres literaris, pragmàtica.

7.2. Estudis Nivell 2: traducció. Qualitat de l'escriptura. Estudis *on line*: Pausas i *Bursts*. Ortografia.

7.3. Estudis Nivell 3: fluïdesa i programació motora.

Metodologia

El nucli principal de l'assignatura el constitueixen les activitats dirigides, amb classes magistrals, classes de tipus seminari i classes on es treballarà amb solució de problemes, estudi de casos, i discussions participatives. Les activitats supervisades consistiran en la supervisió del treball en grup i la realització d'exercicis que es podran dur a terme al campus virtual. Les activitats autònomes inclouen les d'estudi personal i aprofundiment en el contingut de l'assignatura, i l'elaboració de treballs i presentacions en equip.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals	24	0,96	3, 4, 6, 9
Classes pràctiques: estudi de casos	12	0,48	1, 2, 3, 4, 5, 8, 11
Tipus: Supervisades			
Exercicis d'autoavaluació al campus Virtual	10	0,4	6, 9
Tutories: preparació del treball en grup	7	0,28	7, 11
Tipus: Autònomes			
Cerca de documentació	10	0,4	12

Lectura de textos i estudi	57	2,28	1, 12
Preparació de treballs i presentacions	30	1,2	1, 2, 7, 11

Avaluació

L'avaluació continuada es durà a terme amb tres tipus d'evidències. El pes més important de les evidències d'aprenentatge el té una prova d'avaluació individual i escrita (EV3) (50%) que es realitzarà després de les sessions de classe.

Durant les sessions de solució de problemes i estudi de casos es presentaran evidències amb valor del 25%, per escrit i de forma individual o en grup (EV2). La participació a les discussions en gran grup o al fòrum de l'assignatura es valoraran amb un 25% (EV1). En el bloc d'escriptura els estudiants participaran exposant oralment i per parelles articles de recerca en sessions de seminari. Els continguts d'aquestes exposicions seran també matèria avaluable en la prova escrita.

Es considerarà que un estudiant s'ha presentat a avaluació si ha lliurat evidències d'aprenentatge amb un pes igual o superior al 40% de la qualificació de l'assignatura (4 punts).

L'assignatura es considerarà superada si l'estudiant ha dut a terme un mínim de quatre de les sessions de casos pràctics programades durant les setmanes 10 a 12, i ha obtingut una qualificació superior a 5 com a resultat de la suma de les evidències.

Podran optar a la reavaluació aquells estudiants que superin la qualificació de 4 però no arribin a obtenir un 5. En aquest cas, caldrà recuperar les evidències no superades per obtenir la qualificació d'aprobat.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
EV1. Avaluació de la participació a les sessions de classe	25%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 12
EV2. Avaluació d'estudi de casos	25%	0	0	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
EV3. Prova escrita	50 %	0	0	2, 8

Bibliografia

Aguado, G. (1995). *El desarrollo del lenguaje de 0 a 3 años: bases para un diseño curricular en la educación infantil*. Madrid: CEPE.

Andreu, L.; Serra, J.M.; Soler, O.; Tolchinsky, L. (2013) *Trastorns d'aprenentatge de l'escriptura i de les matemàtiques*. Barcelona: Editorial UOC.

Aparici, M. (2006). L'adquisició del llenguatge. En O. Soler (coord.) (2006). *Psicologia del Llenguatge*. Barcelona: EdiUOC.

Clemente, R. (1995). *Desarrollo del Lenguaje. Manual para profesionales de la intervención en ambientes educativos*. Barcelona: Octaedro

Cuetos Vega, F. (2010) *Psicología de la lectura*. Valencia: Wolters-Kluvert.

Díez de Ulzurrun, A. (2007) *L'aprenentatge de la lectoescriptura des d'una perspectiva constructivista*. Barcelona: Graó.

Dupoux, E. & Franck, S. (2001) (eds.) *Language, Brain, and Cognitive Development: Essays in Honor of Jacques Mehler*. Cambridge, Mass: MIT Press.

K. Karmiloff K. & Karmiloff-Smith, A. (2005). *Hacia el lenguaje: del feto al adolescente*. Madrid: Morata.

López-Higes Sánchez, R. (2003) *Psicología del Lenguaje*. Madrid: Pirámide.

Serra, M., Solé, M.R., Serrat, E., Bel, A. & Aparici, M. (2000). *La adquisición del lenguaje*. Barcelona: Ariel.

Soler, O., Kandel, S. (2009) Factores lingüísticos en la programación del trazo en la escritura infantil: importancia de la estructura silábica. *Infancia y Aprendizaje*, 32(2), 189-198.

Teberosky, A. & Solé, I. (1999) *Psicopedagogia de la lectura i de l'escriptura*. Barcelona: EdIUOC.

Tolchinsky, L. (1993) *Aprendizaje del lenguaje escrito*, Barcelona: Anthropos.

Tolchinsky, L. (2004). The nature and scope of later language development. En R.A. Berman (Ed.), *Language Development across Childhood and Adolescence* (pp. 233-248). Amsterdam: John Benjamins.

Tolchinsky, L., Rosado, E., Aparici, M. & Perera, J. (2005). Becoming Proficient Educated Users of Language. En D. Ravid & H. Shyldkrot (Eds.), *Perspectives on Language and Language Development. Essays in honor of Ruth A. Berman* (pp. 375-390). Dordrecht: Kluwer.

Van Galen, G.P. (1991) Handwriting: Issues for a psychomotor theory. *Human Movement Science*, 10, 165-247.

Zesiger, p. (2003) Acquisition et troubles de l'écriture, *Enfance*, 55 (1), 56-64.